

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૫૯/૧૯૯૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. જે. ઠાકર

સહી/—

- ૧ શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના રિપોર્ટરોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી હા શકાય?
- ૨ રિપોર્ટરને મોકલવો કે નહીં? હા
- ૩ શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે? ના
- ૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ ના કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર સવાલનો સમાવેશ થાય છે?
- ૫ શું તે સિવિલ જજને મોકલવાનો છે? ના

ગુજરાત રાજ્ય... અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

મેસર્સ લાખાણી પ્રોવિઝન્સ સ્ટોર્સ (ફર્મ), અને

૩... સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે એ. પી. પી. સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી કે. જે. ઠાકર

તારીખ: ૨૧/૦૧/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલના નિર્દોષ જાહેર કરવાની અપીલ અપીલકર્તા-ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૭ ૮ હેઠળ ૧૯૯૨ના ફોજદારી કેસ નં. ૩૧૪૯ માં વિદ્વાન ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ, પ્રથમ વર્ગ, પોરબંદર દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં આરોપીઓને ખાદ્ય ભેળસેળ નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૭ (૧) અને ૧૬ (૧) હેઠળ ગુનાના આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા છે.

૨. ફરિયાદી પક્ષના કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ ફરિયાદી પક્ષનો કેસ છે કે ૯.૧.૧૯૯૨ પર, ફરિયાદી-ખાદ્ય નિરીક્ષકે દુકાનની મુલાકાત લીધી હતી, એટલે કે. એમ/એસ. લખાની પ્રોવિઝન સ્ટોરે વિશ્લેષણના હેતુથી આરોપી વ્યક્તિઓની ઉપરોક્ત દુકાનમાંથી તેલના નમૂના ખરીદ્યા હતા. કાયદા હેઠળ યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી અને આરોપીઓને જાણ કર્યા પછી પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં નમૂના એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ નમૂના વિશ્લેષણ માટે પ્રયોગશાળામાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. જાહેર વિશ્લેષકનો અહેવાલ દર્શાવે છે કે તેલના નમૂનામાં ભેળસેળ કરવામાં આવી છે.

જરૂરી ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરવામાં આવી હતી અને પરવાનગી/મંજૂરી મેળવ્યા પછી આરોપી સામે ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૨ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે આરોપ ઘડવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આરોપીએ દોષિત ન હોવાનું કબૂલ્યું હતું. તેથી, ફરિયાદી પક્ષે આરોપી સામે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા હતા. ત્યારબાદ, ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા અંતિમ કાર્યવાહી દાખલ કર્યા પછી, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓનું વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું. આરોપીઓએ ફરિયાદી પક્ષનો કેસ નકારી કાઢ્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે તેમની સામે ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

૨.૩ જેમ કે સુનાવણીના અંતે અને મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાની મુલવણી કર્યા પછી, વિદ્વાન ચુકાદાએ સામાવાળીઓને નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા. ન્યાયાધીશ દ્વારા આક્ષેપ કરાયેલ અપીલકર્તા, વિદ્વાન ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ, પ્રથમ વર્ગ, પોરબંદર દ્વારા ૧૯૯૨ના ફોજદારી કેસ નં. ૩૧૪૯ માં આપેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ હોવાથી— રાજ્યએ આ અદાલત સમક્ષ હાલની અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૩. સાંભળ્યું એ. પી. પી. , સુશ્રી ભટ્ટ અપીલકર્તા માટે હાજર છે. ૨૨ વર્ષનો સમય વીતી ગયો હોવા છતાં આરોપીની સજા કરવામાં આવતી નથી. ગમે તે હોય, અપીલ આજે અંતિમ સુનાવણી માટે લેવામાં આવે છે.

૪. સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ, વિદ્વાન એપીપીએ રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટનો ચુકાદો અને આદેશ યોગ્ય, કાયદેસર નથી અને તે ખોટો છે. તેણીએ એવી પણ દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે સાક્ષીઓના પુરાવાને ધ્યાનમાં લીધા નથી. તેમણે દલીલ કરી છે કે ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટરે કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત નિયમોનું પાલન કર્યું છે અને તેમણે નમૂના લેવાની પ્રક્રિયાનું પણ પાલન કર્યું છે. ખાદ્ય પદાર્થ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને યોગ્ય રીતે સીલ કરવામાં આવ્યો હતો. તેણીએ દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે એવું માનવું જોઈતું હતું કે એકવાર મગફળીના તેલને નમૂના લેતા પહેલા સ્ટીલના વાસણમાં રાખવામાં આવે તો મગફળીના તેલને હલાવવાની જરૂર નથી. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે એવું માનવું જોઈતું હતું કે એકવાર કેન્દ્રીય ખાદ્ય પ્રયોગશાળા દ્વારા ખાદ્ય પદાર્થ એટલે કે મગફળીનું તેલ પ્રમાણભૂત ન હોવાનું જાણવા મળે, તો એવું માનવું જોઈએ કે ખાદ્ય પદાર્થમાં ભેળસેળ કરવામાં આવી છે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે કેન્દ્રીય ખાદ્ય પ્રયોગશાળાનો અહેવાલ અંતિમ અને નિર્ણાયક છે અને તેના આધારે, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવા જોઈએ. તેણીએ એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે ફરિયાદીની યોગ્ય જુબાનીની મુલવણી કરી નથી જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે નમૂના એક સુઘડ અને સ્પષ્ટ બરણીમાં એકત્રિત કરવામાં આવ્યા છે. તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદીની જુબાની સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે નમૂના એકત્રિત કરવામાં આવે તે પહેલાં

વાસણ/બરણીને સ્વચ્છ અને સાફ કરવામાં આવી રહી હતી. તેથી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલી આ અપીલમાં આક્ષેપ કરવામાં આવેલા આદેશને રદ કરવાની અને રદ કરવાની જરૂર છે.

૫ મેં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશનો અભ્યાસ કર્યો છે. મેં ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે અને વિદ્વાન એપીપી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પર પણ વિચાર કર્યો છે. ટ્રાયલ કોર્ટે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેતી વખતે સ્પષ્ટપણે અવલોકન કર્યું છે કે ફરિયાદી પક્ષે ખાદ્ય ભેળસેળ નિવારણ નિયમોના નિયમ ૧૪નું પાલન કર્યું નથી, જે પ્રકૃતિમાં ફરજિયાત છે. ટ્રાયલ કોર્ટને એવું પણ જાણવા મળ્યું કે મૂળ વિશ્લેષણ અહેવાલ ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. ફરિયાદી પક્ષ વાજબી શંકાથી આગળ પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે. વર્તમાન અપીલમાં પણ, ટ્રાયલ કોર્ટના નિષ્કર્ષને રદિયો આપવા માટે કંઈપણ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી અથવા નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો નથી. આમ, પુરાવા પરથી જ એ સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદી પક્ષે તેનો કેસ વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કર્યો નથી.

૬. તે એક સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિ છે કે નિર્દોષ જાહેર કરવાની અપીલમાં, જ્યારે અપીલ કોર્ટ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરવાના કારણો સાથે

સંમત હોય ત્યારે અપીલ કોર્ટે ચુકાદો ફરીથી લખવાની અથવા નવા તર્ક આપવાની જરૂર નથી. તાત્કાલિક કેસમાં, આ અદાલત સામાવાળી-આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કરતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો અને નોંધાયેલા તારણો સાથે સંપૂર્ણ સંમત છે અને ઉપરોક્ત કારણોને અપનાવે છે અને ઉપરોક્ત કારણોસર, મારા મતે, વિવાદિત ચુકાદો ન્યાયી, કાયદેસર અને યોગ્ય છે અને આ તબક્કે આ અદાલત દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. તેથી, આ અરજી રદ કરવી જરૂરી છે.

૭ ગોવા રાજ્ય વી. સંજય ઠાકરેન અને અબ્રના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના ચુકાદામાં પણ. (૨૦૦૭) ૩ એસ. સી. સી. ૭૫ માં નોંધાયેલ, કોર્ટે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. ઉપરોક્ત નિર્ણયના પેરા ૧૬માં કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશ સામે અપીલમાં સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલની અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશમાં દખલ કરશે નહીં, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા દ્વારા દૂષિત થાય અને જે નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું હોય તે કોઈપણ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચશે નહીં અને તેથી, નિર્ણયને વિકૃત તરીકે દર્શાવવો જોઈએ. માત્ર બે મંતવ્યો શક્ય હોવાથી, અપીલની અદાલત એવો મત નહીં લે જે નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને અસ્વસ્થ કરે. જો કે, અપીલ અદાલત પાસે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે જો તેનો મત છે કે નીચેની અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ વિકૃત છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે અને રેકૉર્ડ પરના ભૌતિક પુરાવાની અવગણના કરી છે. આવા સંજોગોમાં અપીલ અદાલતની ફરજ છે કે તે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાની ફરીથી

મુલવણી કરે કે કેમ તે જાણવા માટે કે કોઈ પણ આરોપી તેના પર આરોપ મૂકવામાં આવેલા ગુનાના કૃત્ય સાથે સંકળાયેલો છે કે કેમ.”

૮. સમાન સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ રામ વીર સિંહ અને અન્યોના કેસોમાં મૂકવામાં આવ્યો છે, જેનો અહેવાલ ૨૦૦૭માં AIR SCW ૫૫૫૩માં અને ૨૦૦૭માં AIR SCW ૫૫૮૮માં LRs વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા નોંધાયેલા ગિરિજા પ્રસાદ (મૃત) માં આપવામાં આવ્યો હતો. આમ, આ અદાલત નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશ સામે જે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે તે સારી રીતે પતાવટ કરવામાં આવે છે.

૯ મુકિયા અને અનરના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના ચુકાદામાં પણ. વિ. રાજ્ય, પ્રતિનિધિ પોલીસ નિરીક્ષક, તમિલનાડુ દ્વારા (AIR ૨૦૧૩ SC ૩૨૧), પેરા-૪ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૪. તે વિવાદમાં નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદી પક્ષ અને બચાવ પક્ષની આગેવાની હેઠળના મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની મુલવણી કરીને આરોપીઓને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોના સંદર્ભમાં નિર્દોષ જાહેર કર્યા. રાજ્યની અપીલ પર, વડી અદાલત વિવાદિત આદેશ દ્વારા ઉપરોક્ત નિર્ણયને ઉલટાવી દીધો અને આરોપીઓને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ સાથે વાંચીને કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને આર. આઈ. ને આજીવન કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓના વકીલે ખૂબ જ ભાર મૂક્યો હોવાથી કે વડી અદાલત નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશને દોષિત ઠેરવવામાં તેના અધિકારક્ષેત્રને વટાવી દીધું છે, ચાલો નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં ઉચ્ચ અદાલતના અવકાશ અને શક્તિનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે શ્રેણીબદ્ધ નિર્ણયોમાં વારંવાર જણાવ્યું છે કે પ્રથમ અપીલ અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષતા સામેની અપીલ સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે પણ, સંપૂર્ણ પુરાવાઓની તપાસ કરવા અને

જો જરૂર હોય તો ફરીથી મુલવણી કરવા માટે હકદાર અને બંધાયેલી હતી, જોકે દખલ કરવાનું પસંદ કરતી વખતે માત્ર અદાલતે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે દોષની સંપૂર્ણ ખાતરી મેળવવી જોઈએ, માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત માત્ર એક વધુ સંભવિત અથવા અલગ દ્રષ્ટિકોણ લઈ શકે છે. ઉપરોક્ત સિવાય, જ્યાં અપીલની વિચારણાની હદ અને ઊંડાણની બાબતનો સંબંધ છે, ત્યાં અપીલ સાથે વ્યવહાર કરવામાં કોઈ તફાવત અથવા અભિગમમાં મતભેદની કલ્પના કરવામાં આવી નથી કારણ કે માત્ર એક દોષિત ઠેરવવાની વિરુદ્ધમાં હતો અથવા બીજો નિર્દોષ જાહેર કરવાની વિરુદ્ધમાં હતો. [રાજસ્થાન રાજ્ય વિરુદ્ધ સોહન લાલ અને અન્યો, (૨૦૦૪) ૫ એસસીસી ૫૭૩] "

૧૦. સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટને જાણવા મળ્યું કે એપીપી આ બાબતનો વિપરીત દ્રષ્ટિકોણ રાખવા માટે કોઈ પુરાવા બતાવવાની સ્થિતિમાં નથી અથવા ટ્રાયલ કોર્ટનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા દ્વારા દૂષિત છે અથવા નિર્ણય વિકૃત છે અથવા ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના ભૌતિક પુરાવાની અવગણના કરી છે.

૧૧. આ મામલાના ઉપરોક્ત દ્રષ્ટિકોણમાં, મારો વિચારશીલ અભિપ્રાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ સામાવાળીને તેની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતી.

૧૨. મને લાગે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સંપૂર્ણપણે ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને ઉપરોક્ત તારણો નોંધવામાં, તેના દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા અથવા નબળાઈ કરવામાં આવી નથી. તેથી, હું તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ અને નીચેની અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષતાના પરિણામી આદેશ સાથે સંપૂર્ણ સંમત છું અને તેથી તેમાં દખલ કરવાનું કોઈ કારણ મળતું નથી.

૧૩. પરિણામે, અપીલ આથી રદ કરવામાં આવે છે. જાણીતા ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, પોરબંદર દ્વારા ૧૯૯૨ના ક્રિમિનલ કેસ નં. ૩૧૪૯ માં સામાવાળીઓને નિર્દોષ જાહેર કરીને આપેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશની આથી પુષ્ટિ થાય છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી, જો કોઈ હોય તો, તરત જ સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટમાં પરત મોકલવામાં આવે. જામીન અને જામીન બોન્ડ, જો કોઈ હોય તો, રદ કરવામાં આવે છે.

સહી/ –

(કે. જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તી)

*મલેક

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.